

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, e-mail: arch@vas.com

Изх. 1204
Дата 17.09.2016 г.

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 289 КД 11/16
Дата 17.09.16г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

ОТ ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ
СЪВЕТ

ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО
№ 11/2016 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Конституционното дело е образувано, за да се произнесе Конституционният съд за противоконституционност разпоредбата на чл.242а от Изборния кодекс поради противоречие на чл.4, ал.1, чл.6, ал.2, чл.10 и чл.42, ал.1 и 2 от Конституцията на Република България.

С Определение от 29.07.2016г. Конституционният съд е конституирал като заинтересована страна Висшият адвокатски съвет, въз основа на което предлагаме следното становище по предмета на делото:

В разпоредбата на чл.3, ал.1 на Изборния кодекс (ИК) (в сила от 05.03.2014г.) е възпроизведен основен принцип на Конституцията на Република България, залегнал в чл.10 от същата, а именно, че изборите се произвеждат въз основата на всеобщо, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване и осигуряване на свободно изразяване на волята на

избирателя. С §1 на ЗИД на ИК, обнародван в Държавен вестник, бр.39 от 26.05.2016 г., разпоредбата на чл.3, ал.1 се допълва, като едновременно с това се променя изцяло философията на правната уредба на правото на гражданите да избират органи на власт. От право да се избира изборителното право се преурежда като „изпълнение на граждански дълг”, а гласуването се урежда като задължение, чрез използвания израз „гласуването е задължително”, макар и тази така съществена промяна в уредбата на правото на избор да не намира конституционна опора за това. По същество след влизане в сила (на 26.05.2016г.) на нормата на чл.3, ал.1, изр.2 от ИК българските граждани вече не разполагат със свобода дали да се явят да гласуват, а по силата на ИК са длъжни да сторят това.

Упражняването на правото на глас и на това новосъздадено задължение да са гласува, както и правните последици от неизпълнението му се урежда от нормите на ИК, който създава организацията и реда за това. Една от основните предпоставки за упражняване на изборителното право и осъществяване на задължението да се гласува е включването на всеки изборител в изборителен списък при наличието на предпоставките за това. Тези предпоставки са конституционна закрепени в разпоредбата на чл.42, ал.1 от Конституцията, а именно изискването изборителя да е навършил 18 години, да не е поставен под запрещение (тоест да е дееспособен) и да не изтърпява наказание лишаване от свобода. Други условия или ограничения Конституцията не предвижда и не допуска.

Създаденият с §79 от ЗИД на ИК (в сила от 26.05.2016 г.) текст на чл.242а в Глава XIV от общата част на ИК, нов Раздел XII “Последици след гласуването”, който предвижда правна възможност като правна последица от неупражняване на правото на глас в два последователни избора от един и същи вид, гласоподавателят да бъде заличен от изборителния списък за следващ избор от същия вид и да бъде включен в списък на заличените лица по същество представлява уредба излизаща извън рамките на предвидената в Конституцията възможност за ограничаване на изборителното право, която се свежда само до недопускане до гласуване на недееспособни лица и лица с ограничени изборителни права по силата на законова норма и влязъл в сила съдебен акт.

На първо място, чрез заличаването на гражданина от изборителния списък и включването му в Списъка на заличените лица, пред гражданина се създава препятствие, което поради следващите текстове на чл.242а от ИК може да се окаже непреодолимо и да се стигне до лишаване от изборително право, без тази последица да е допустима от Конституцията.

На второ място, гражданин с конституционно признато изборително право е включен в Списъка на заличените лица, в който се вписват следните категории лица:

- не притежаващите право на глас по силата на нормата на чл.42, ал.1 от Конституцията;

- лицата, които са включени в друг изборителен списък (защото в Република България всеки изборител може да бъде включен само в един изборителен списък);

- определени категории служебно заети с изборите лица, снабдени с документ за гласуване на друго място.

На трето място, уредбата на правната възможност за включване на изборителят в изборителен списък, след като веднъж е заличен поради негласуване в два поредни избора от същия вид, не създава гаранции, че изборителя ще може да бъде включен отново в изборителния списък и да упражни конституционно признатото си изборително право.

Създаденият с ал.4 на чл.242а ред за това не е съобразен и обвързан с останалите норми на ИК. Предвиденият 30-дневен преклузивен срок за подаване на заявление за вписване отново в изборителния списък представлява изключение от общия ред и по същество препятства възможността за упражняване на по-либералния от към срокове ред на чл.27 от ИК, където срокът за вписване в изборителен списък е предизборния ден – „до предаване на изборителните списъци на секционните изборителни комисии”. Няма законова логика за тази репресия от една страна, а от друга страна, по същество се създава още едно ограничение пред изборителя и неравенство между различните изборители при упражняване на изборителното им право.

Това представлява нарушение на конституционния принцип на равенство и в частност на разпоредбата на чл.10, ал.1 и чл.42, ал.1 от Конституцията.

Липсва каквато и да е законова логика защо изборител, който не е гласувал в два поредни избора от един и същи вид, но е гласувал например в другите видове избори за органи на власт произвеждани в страната, е лишен от възможността да поиска включването си отново в изборителния списък в периода между 30-тия и 10-тия ден преди изборния ден. С това се създава още едно неравенство между различните изборители.

Създаденият с приетия с §79 на Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс (д.в.бр.39 от 26.05.2016 г.) чл.242а, глава IV от Общата част на Изборния кодекс, раздел XII “Последици след гласуването” ред за доказване на оправдано неучастие в изборите излиза извън рамките на нормативната уредба за съхраняване на официални документи. Той предполага всеки български гражданин, за да се защити от противоконституционното му лишаване на правото да избира, да съхранява

оправдателни документи за здравословно състояние, отсъствие от страната, служебна заетост и други такива в период от 10, респективно 8 години според вида избор в който не е участвал. Открит остава въпросът какво ще се случи, ако не са съхранени тези документи или поради други причини гражданинът не е могъл да се сдобие с тях. Още повече, че в българското законодателство не е уредено задължение за намиращите се извън страната български граждани да регистрират в базата данни на „ГРАО“ адресите на пребиваване извън страната, още по-малко на промяната данните за точното място на пребиваване извън страната.

Атакуваната от омбудсмана на Република България норма на чл.242а от Изборния кодекс по същество противоречи на основните принципи на държавната уредба уредени в Конституцията, а именно на принципа на равенството на гражданите на Републиката, уреден в чл.6, ал.1 и 2 и принципа на върховенството на Конституцията над другите закони – чл.5, ал.1. Съгласно изричната норма на чл.5, ал.1 от Конституцията другите закони не могат да ѝ противоречат. Нарушавайки принципа на равенството между гражданите по същество нормата на чл.242а от ИК противоречи на Конституцията и като такава следва да бъде обявена за противоконституционна.

Висшият адвокатски съвет споделя изцяло съображението, развито в искането на омбудсмана, относно противоконституционността на предвидената в нормата на чл.242а възможност условията и реда за повторно вписване в избирателен списък на гражданите заличени от него по силата на разпоредбата на чл.242а, ал.1 от ИК да се определят от Централната избирателна комисия. По същество този ред създава нормотворческа компетентност на орган, който е правоприлагащ. Това задължение излиза извън уредените в чл.57, ал.1 от ИК правомощия на Централната избирателна комисия като орган, осъществяващ контрол и методическо ръководство по приложението на разпоредбите на Изборния кодекс и противоречи на нормата на чл.42, ал.2 от Конституцията, съгласно която организацията и редът за произвеждане на изборите и референдумите се определя със закон. Безспорно новосъздаденият със ЗИД на ИК, обнародван в Д.в.бр.39/26.05.2016 г. раздел XII “Последици след гласуването” в глава IV от Общата част на ИК с единствен чл.242а, който предвижда негативни правни последици от неупражняването на право на глас е част от реда за произвеждане на изборите.

Гласуването като формален акт на участие в политическия живот и по-специално във формирането на органите на власт и пряко участие в държавната власт и местното самоуправление не може да бъде упражняван под заплахата за ограничаване, дори лишаване от граждански права, без да е налице валиден съдебен акт.

Очевидно приемането на този текст не може да се тълкува като „съображение от конституционен порядък“, което би оправдало ограничаване на закрепените в Конституцията права на гражданите (Решение №11/2010 г. на Конституционния съд на Република България).

Изложените по-горе съображения сочат недвусмислено за противоконституционността на текста на чл.242а, раздел XII “Последици при гласуването”, в глава IV от Общата част на Изборния кодекс, приет с §79 от ЗИД на ИД, обнародван в Държавен вестник, бр.39 от 26.05.2016 г., като противоречащ на разпоредбите на чл.4, ал.1, чл.5, ал.1, чл.6, ал.1 и 2, чл.10 и чл.42, ал.2 от Конституцията на Република България, поради което следва да бъде постановено решение, с което да бъде прогласена противоконституционността на разпоредбата на чл.242а от Изборния кодекс.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

РАЛИЦА ~~НЕ~~ЕНЦОВА